

U Križevcima 24. listopada 2020. održan četvrti znanstveni skup „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća – prešućene stranice književnosti u komunističko doba“

U organizaciji Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Glasa Koncila i Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ u Križevcima u subotu je 24. listopada 2020. održan četvrti znanstveni skup „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća – prešućene stranice književnosti u komunističko doba“. Cilj je znanstvenoga skupa bio znanstveno analizirati i vrednovati zanemarenu hrvatsku književnost kršćanskoga nadahnuća te dati doprinos premošćivanju umjetno stvorenoga diskontinuiteta u hrvatskoj književnosti i kulturi općenito.

Svečanost otvorenja započela je pozdravnim govorom predsjednice Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ doc. dr. sc. Tanje Baran koja je zaželjela dobrodošlicu okupljenima predstavljajući Križevce kao jedan od ključnih središta hrvatske duhovne kulture. Ispriopovijedala je da su u Udruzi „Dr. Stjepan Kranjčić“ na ideju o održavanju znanstvenoga skupa došli nakon što su objavili knjigu književnih radova križevačkoga župnika na glasu svetosti dr. Kranjčića „Zašto me pozvao Gospod?“ te nakon što već više godina redovito organiziraju dva natječaja za kršćansku književnost koji su na nacionalnoj razini Susret hrvatskoga duhovnoga književnoga stvaralaštva „Stjepan Kranjčić“ („Književni Kranjčić“) i Susret hrvatskoga dječjega duhovnoga stvaralaštva „Stjepan Kranjčić“ („Dječji Kranjčić“).

Okupljene su u ime domaćina pozdravili predsjednik Odbora za obrazovanje i kulturu Grada Križevaca dr. Dejan Pernjak, križevački vladika mons. Milan Stipičić te izaslanik bjelovarsko-križevačkoga biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka križevački župnik preč. Stjepan Soviček. Uputili su srdačnu dobrodošlicu znanstvenicima i snažne riječi potpore organizatorima simpozija.

Suorganizatorske poruke u ime Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i dekana prof. dr. Pave Barišića izrekao je prodekan za znanost izv. prof. dr. Ivo Džinić, a govorio je i predsjednik Organizacijskoga odbora, predstojnik Odsjeka za komunikologiju Fakulteta hrvatskih studija prof. dr. sc. Danijel Labaš. Pročitano je i pismo potpore v. d. direktora i glavnoga

urednika Glasa Koncila Branimira Stanića. Izrečena je topla zahvala nedavno umirovljenom v. d. direktora i glavnom uredniku Glasa Koncila mons. Ivanu Mikleniću za sva dobra koja je kao jedan od inicijatora i član Organizacijskoga odbora činio za simpozij, koji se bijenalno u Križevcima održava od 2014., ali i za sva dobra koja je kao počasni Križevčanin činio za kulturne i vjerske sadržaje u starom kraljevskom gradu podno Kalnika.

Tom je prigodom okupljenima podijeljen časopis „Kroatologija“ Fakulteta hrvatskih studija u kojem su nedavno objavljeni radovi s trećega znanstvenoga skupa „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“ održanoga u Križevcima prije dvije godine, a svima je okupljenima darovana i knjiga književnosti više autora o Stjepanu Kranjčiću „Rasijana ljubav“.

Nakon svečanosti otvorenja prvo prijepodneвно izlaganje započeo je Dean Slavić pozvanim predavanjem „Kršćanstvo i Budakovo *Ognjište*“. Slavić je u izlaganju predstavio mogućnosti primjene koncepta žrtvenoga jarca Renea Girarda u tumačenju Budakova romana te je predstavio filosemitske motive čemu se u dosadašnjim interpretacijama ovoga djela nije posvećivala pozornost. To je djelomično razumljivo uzme li se u obzir da se za vrijeme komunizma romanu *Ognjište* uopće nije studiozno pristupalo. Kršćanske pak elemente u djelu Slavić je usporedio s onima u drugom Budakovom romanu, *Rascvjetana trešnja*, a poseban je naglasak stavljen na lokalitet zbivanja – Sveti Rok koji, prema Slaviću, treba nastojati popularizirati jednako kao što, primjerice, Irci čine s Dublinom u kontekstu Joyceova romana *Uliks*.

O dramatskim strukturama u prikazanjima Rajmunda Kuparea govorio je Boris Beck. Na temelju tri Kupareove drame nastale između 1949. i 1985. Beck je pokazao Kupareovu inventivnost u prikazu tema iz evanđelja iz perspektive fiktivnih likova i sporednih protagonista dramatičnih biblijskih događanja. O prijelomnim godinama Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta kada je KBF nakon prekida diplomatskih odnosa Jugoslavije i Vatikana 1952. isključen sa Zagrebačkoga sveučilišta govorile su Ana Biočić i Iva Felbar Mršić. Autorice su istražile ulogu tadašnjega dekana KBF-a, Vilima Keilbacha, unutar koje su prikazale i njegov plodan znanstveni rad za vrijeme komunističkoga režima, te njegovu relevantnost unutar cjelokupne tomističke tradicije. Mr. Pavao Crnjac predstavio je bogat pjesnički opus pjesnika i svećenika Mirka Validžića. Putovanjem od Validžićeve prve objavljene zbirke pjesama 1962. (*Osmjesi čežnje*) pa do posljednje od njih čak 18 (*Ruže s moga stola*), mr. Crnjac prikazao je dinamičan i plodan život ovoga filozofa, znanstvenika i putopisca čiji brojni književni i znanstveni uradci tek čekaju svoju valorizaciju. U svom izlaganju Marina Katinić predložila je dodatnu mogućnost čitanja tekstova književnice Side

Košutić. Katinić se osvrnula na trostruki etički senzibilitet u djelima ove dosad nedovoljno valorizirane književnice, koji se može iščitati i u enciklici pape Franje *Laudato Si'*. Istaknula je kako se Košutićkini tekstovi mogu čitati i u duhu postkoncilskih dokumenata o ženi što ovu književnicu čini vrlo aktualnom i time zaslužnom pozornosti suvremene književne kritike. Prvu novinarsku temu predstavio je Danijel Labaš govoreći o ulozi Hrvatske revije u očuvanju i promicanju kršćanstvom nadahnutih tekstova izbjeglih novinara, publicista i književnika u njezinom prvom emigrantskom desetljeću (1951. – 1961.). Katolička književnost i publicistika protekloga stoljeća često su neodvojive od emigrantskoga iskustva što uz prvopredstavljenoga Kuparea svjedoče i brojni autori emigrantske Hrvatske revije. Vladimir Lončarević predstavio vjerski list „Gore srca“ (1946. – 1952.) s posebnim osvrtom na književne priloge koji su izlazili u toj rijetkoj publikaciji vjerskoga karaktera koja je zadržala određeni kontinuitet izlaženja u vremenu zabrane i ukidanja katoličkih tiskovina. Vjerojatno zbog činjenice što ga je pokrenuo Božo Milanović, svećenik poznat po svojoj žarkoj borbi za pripojenje Istre Hrvatskoj, odnosno Jugoslaviji, list nije odmah doživio sudbinu ostalih katoličkih listova u zemlji. Zahvaljujući ponajprije uredništvu „Gore srca“ (uzastopno Pavao Lončar, Janko Obreški, Franjo Gundler) koje je nekoliko godina uspješno izbjegavalo objavljivati bilo što osim članaka vjersko-moralnoga karaktera, u listu je objavljen značajan broj poetskih i proznih djela kako stranih tako i hrvatskih pisaca od kojih je većina, ipak, tekstove objavljivala anonimno. Božo Milanović novinarski je djelovao i ranije, za vrijeme fašističke vladavine u Istri, izdavanjem lista *Pučki prijatelj* o čemu je govorila Ana Tolić u poslijepodnevnom izlaganju o općem kulturnom djelovanju toga zaslužnoga svećenika i rodoljuba kojega su dinamične društvenopolitičke okolnosti u kojima je živio oblikovale u svojevrsnoga narodnoga preporoditelja. Književnu djelatnost svećenika Ivana Zirduma, pokretača uspješne biblioteke „U pravi trenutak (UPT)“, predstavila je Sanja Nikčević u prikazu njegovih drama koje tematiziraju većinom obiteljske probleme na scenariju hrvatskih, slavonskih obitelji sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Zirdum, umirovljeni profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu, u svojim dramama tematizirao je ozbiljne životne teškoće suvremenih obitelji s kojima se susretao u svom pastoralnom radu. U posljednjem prijepodnevnom izlaganju Suzana Peran i Anja Raguž govorile su o ulozi kršćanske obiteljske revije „Kana“ u očuvanju i promidžbi hrvatske kršćanske književnosti u razdoblju od 1970. do 1989. godine. Autorice su analizirale književne priloge s posebnom pozornošću na autorima iz hrvatske dijaspore.

Poslijepodnevni dio programa započela je Izabela Potnar Mijić izlaganjem o domoljublju, čovjekoljublju i vjeri u romanima književnice Jagode Truhelka. Budući da je do polovice 20. stoljeća kako svojim romanima za odrasle (*Plen Air*, *Vojača*) tako i onima za djecu (*Zlatni danci*, *Dusi domaćega ognjišta*) Truhelka slovila kao vrlo plodna i uspješna književnica, u izlaganju se posebno promatra njezina recepcija nakon Drugoga svjetskoga rata kada je kao pisac marginalizirana te se propituje jesu li razlozi tome kršćanske i domoljubne vrijednosti koje je u svojim romanima zastupala. Sanja Meden predstavila je biblijski intertekst u romanu *Smrt gospodina Medara* Ivana Dragojevića. Objavljen prijelomne 1971. Dragojevićev roman tematizira politički motivirano ubojstvo načelnika jedne dalmatinske provincije pri čemu se, slično kao i u interpretaciji Budakova *Ognjišta*, biblijski intertekst uočava na konceptu Girardovog žrtvena jarca. Budući da autor svojim likovima upućuje na stvarne, nedužne ljude stradale u poslijeratnom režimu, *Smrt gospodina Medara* često se tumači kao kritika društvenopolitičkih okolnosti onoga vremena. Književnu produkciju pjesnika Mata Marčinka predstavio je Petar Bilobrk. Jedan od prvih potpredsjednika Matice hrvatske nakon obnove njezina rada 1990. Marčinko je bio dugogodišnji zatvorenik jugoslavenskih komunističkih zatvora zbog čega je svoje prozne i publicističke radove većinom objavljivao pod pseudonimom. Još jednoga bivšega političkog zatvorenika predstavio je Luka Tripalo u izlaganju *Alias Job: alternativni pristup proučavanju pjesničkoga autorstva na primjeru Joje Ricova*. O nepoželjnom uredniku nepostojeće knjige govorio je Željko Vegh. Riječ je o monografiji *Lički grudobran (spomenica povodom 250 godišnjice izгона Turaka iz Like)* koju je 1940. objavilo Društvo Ličana Hrvata u Zagrebu, a u kojoj su svoje književne priloge ostvarili vrsni intelektualci koji su kasnije ostvarili zapažene karijere u emigraciji. Knjiga je danas dostupna u svega šest primjeraka u hrvatskim knjižnicama dok njezin urednik, Nikola Matijević, kasniji uspješan sveučilišni knjižničar u Argentini, nije uvršten u *Leksikon Ličana* koji je Hrvatski državni arhiv izdao 2017. godine. Skup je zatvorila Tamara Bodor izlaganjem o odnosu književnih kritičara prema djelima Ante Jakšića s posebnim osvrtom na kritike objavljene prije Drugoga svjetskoga rata i nakon 1945. kada je počeo djelovati Agitprop zadužen za kontrolu književnoga stvaralaštva.

Tamara Bodor